

Na ceste
Rukopisný zvitok

Na ceste
Rukopisný zvitok

Fresno, Selma, južná pacifická železnica. Lány bavlny, hrozno, hroznový súmrak. Kamióny, prach, stan, San Joaquin, Mexičania, Oklahomáci, diaľnica, červené zástavky. Bakersfield, nákladné vagóny, palmy, mesiac, červený melón, gin, žena...

Tento na stroji napísaný materiál končí ránom, keď Reda prepúšťajú z väzenia. Red počuje spev vtákov a „vyzváňanie nedeľných zvonov, ktoré odbíjajú siedmu hodinu“.

Na rub päťdesiatej štvrtej strany Kerouac poznačil rukou: „Koncept nového začiatku románu *„Na ceste“*, 25. augusta 1949 – zadné strany nechávam prázdne pre začiatok novej druhej časti: PRÍBEH PRÁVE ZAČÍNA.“ Potom sa púšťa do ručného spisovania nového príbehu, ktorý sa odohráva v Colorade, kde práve strávil leto. Je rok 1928. Starý Wade Moultrie vlastní farmu s rozlohou dvesto akrov, ktorú obhospodarujú jeho syn Smiley Moultrie a Smileyho najlepší kamarát Vern Pomery. Starý Wade má v sebe „niečo zo starého Západu“, a keď vyťahuje revolver na akýchsi „mladých chuligánov“, ktorí mu chcú ukradnúť forda, postrelia ho a zabijú. Nemá to nič spoločné, píše Kerouac, „s našimi hrdinami Redom Moultrieom a Vernom Pomeryom ml.“. V denníkovom zázname z 29. augusta Kerouac uvádza:

Vrátil som sa k serióznej práci a zistil som, že som vo svojom srdci zlenivel... A prečo je to tak? No napríklad preto, že stále neviem pochopiť, prečo je môj otec po smrti... je to celé nezmyselné, nepatričné, nedokonalé.

Okolo 6. septembra sa tento denník stal *Oficiálnym denníkom „hipsterskej generácie“*, ako teraz nazýval dielo *Na ceste*. „Od mája 1948 som poriadne nepracoval,“ píše. „Je na čase začať... Uvidíme, či dokážem napísať román.“ Osemnásťstránková poviedka *Hip Generation* (Hipsterská generácia), ktorú Kerouac začína písať, nadväzuje na príbeh z 25. augusta, ktorý začal na zadnej strane *Shades of the Prison House*, keď zoškrtával materiál o väzení.

Redova matka Mary Moultrieová prežíva románik s Deanom Pomeryom a zomiera pri pôrode Redovho brata Deana Pomeryho ml. O niekoľko rokov po smrti Wada Moultrieho jeho farma schátrala. Túto smrť Kerouac zamýšľal poňať ako symbol zániku hodnôt starého Západu a stratu istého morálneho kompasu, istoty, o ktorú prišli Kerouacovi cestovatelia bez otca.

Napriek tomu sa Kerouacov príbeh týka cesty. Cesta sa spomína v budúcom čase, budú po nej cestovať, keď sa Red dostane z väzenia, alebo až keď sa s Vernom vynárajú z príbehu na pozadí, ktorý Kerouac vytvára namiesto epizód z väznice. Kerouac píše o dôvode cesty, nie o ceste samotnej. Venuje sa prvkom príbehu, ktoré súvisia s dôvodmi, napriek tomu, že udalosti, ktoré tieto prvky inšpirovali, teda sťahovanie rodiny na Západ, alebo status nádejného mladého románopisca, sa buď nevydarili, alebo sa odrazu opäť zdajú problematické. Keď sa nedokázal úspešne usadiť na Západe, potom možno neuspeje ani s knihou. Bolo ťažké písať o tom, ako Red odchádza z väzenia a vracia sa domov k svojim koreňom a rodine, keď sám Kerouac vlastne domov nemal, jeho sen o domove na Západe sa rozplynul, manželstvo s Edie sa nezvratne skončilo a tisíc dolárová „výplata“ od Harcourt bola fuč.

Väčšinu augusta pracoval v newyorských kanceláriách vydavateľstva Harcourt, Brace na rukopise *The Town and the City*. Keď ho dokončil, napísal, že je „opäť pripravený vrátiť sa k *Na ceste*,“ no potom 29. septembra dosvedčuje:

Musím priznať, že som uviazol s „*Na ceste*“. Prvý raz za dlhé roky NEVIEM, ČO MÁM ROBIŤ. NEMÁM JEDNODUCHO JEDINÝ PORIADNY NÁPAD ČO ĎALEJ.

Nasledujúci deň, keď si zapísal, že nie je „hipster... Nie som ani Red Moultrie... a nie som dokonca ani Smitty, nie som ani jeden z nich,“ tvrdí, že vyriešil problém s neschopnosťou písať:

Na svete v skutočnosti nezáleží, ale Boh ho takto stvoril, a teda na ňom záleží Jemu: On s ním má plán, ktorý nemôžeme poznať, kým nepochopíme, čo znamená poslušnosť. **Nemožno robiť nič iné, iba ho velebiť.** To je moja etika „umenia“ a jej dôvod.

Sedemnásteho októbra 1949 Kerouac píše, že sa stále „nedá povedať, že by ‚Cesta‘ naozaj začala“. „Do románu *Na ceste* som sa pustil v októbri 1948,“ uvádza, „teda pred celým rokom. Za rok toho veľa nemám, ale prvý rok to ide vždy pomaly.“ Napriek tomu sa domnieval, že sa román „dá časom do pohybu“. Na konci mesiaca si poznamenáva: „Do pekla s tým. Nerob si starosti, proste pracuj.“ Veril, že postup nájde v „práci samotnej“, ale tvrdí: „Stále nemám pocit, že by sa text ‚Na ceste‘ naozaj začal.“

V novembri si na zadné strany denníka *On the Road Readings and Notes, 1949* (Materiály a poznámky k *Na ceste*, 1949), založeného na jar toho istého roku, začal zapisovať poznámky k niekoľkým románovým epizódam, vrátane „stanu v údolí San Joaquin“, či „Marin City a práce strážnika“. Zostavuje *Nový itinerár a plán*. Nad načrtnutú mapku Ameriky s vyznačenými názvami miest, kde sa bude dej odohrávať, Kerouac nadpísal „Na ceste“ a „Návrat k jednoduchšiemu štýlu – nový koncept + začiatok – nov. 1949“. Príbeh sa začne v newyorskom väzení a postupne sa presunie cez New Orleans, San Francisco, Montanu a Denver nazad na Times Square v New Yorku. Medzi postavami nájdeme Moultrieho, Deana Pomeraya, Slima Jacksona, Magovho brata, Starého Býka a „Marylou“.

V poznámkach a fragmentoch rukopisov napísaných v nasledujúcom roku sa Kerouac vracia k témam straty, neistoty a hromadného umierania. Desaťstránkový materiál z 13. januára 1950, zapísaný rukou po francúzsky a Kerouacom preložený do angličtiny (*Na ceste ECRIT EN FRANCAIS*), začína takto:

Po otcovej smrti Peter Martin ostal na svete sám, veď čo iné človek môže, keď má otca pochovaného hlboko pod zemou, ako umrieť sám vo svojom srdci a vedieť, že to nebude naposledy, než zomrie

jeho úbohé smrteľné telo a on sám, ako otec detí a zakladateľ rodiny, sa navráti do pôvodnej formy dobrodružného zrnka prachu na tejto fatálnej zemskej hrude.

Priebežná téma pátrania po mŕtvom otcovi a Otcovi-Bohu nám umožňuje pochopiť, že smrť, ako napísal Tom Clark, „bola základnou basovou linkou [Kerouacovho] chápania života, spodným prúdom, ktorý ovplyvňoval jeho dielo a dával mu to, čo on sám nazýval... tou všetko prestupujúcou hlbinou zármutku, ktorej nemožno uniknúť“. Jeho brat Gerard, otec Leo a najlepší priateľ Sebastian zomreli. Priatelia z posádky lode Dorchester, potopenej torpédom 3. februára 1943, sa utopili. Mŕtvi vo vojne, mŕtvi v Hirošime. Kerouac píše, že nedávno objavená bomba mohla „rozbiť všetky mosty a nábregia a premeniť ich na kopu trosiek ako po páde lavíny“. A je to smrť, ktorá na ceste hrdinov prenasleduje, stelesnená snovou postavou Pútnika v rubáši.

Kerouac sa sám intuitívne, ešte dlho predtým, ako sa stretol s budhistickými spismi, pokúšal dopracovať k svetonázoru, cez ktorý by prežívanú skutočnosť vnímal prostredníctvom nevyhnutného vedomia smrteľnosti jednak ako bolestivo nezmyselnú, ale zároveň tiež ako nabádajúcu k oslave každej drobnosti a každého okamihu, pretože, ako uvádza vo *Visions of Cody*, čoskoro „všetci zomrieme“. Všadeprítomnej smrti Kerouac uniká písaním. Aby vypovedal o tom, čo sa udialo. Aby to zaznamenal predtým, než to pomine. Aby vytvoril mytológiu z vášho života a života vašich priateľov. Táto naliehavá potreba donúti Kerouaca, aby svoje písanie zbavil „vymyslených“ príbehov. Pomínutelnosť života a nevyhnutnosť utrpenia utvárajú a podmieňujú Kerouacovu zvýšenú citlivosť a vnímavosť k okolitému svetu. To, čo Allen Ginsberg nazýval jeho „otvoreným srdcom“ a Kerouac sám popisoval ako „pokoru pred všetkým, otvorenosť a ochotu počúvať“, vyústilo do literárneho diela, ktorého pozoruhodnou súčasťou je zachytenie magickej povahy úchvatných a život potvrdzujúcich prchavých podrobností.

V prvých mesiacoch roku 1950 Kerouac s napätím očakával vydanie svojho prvého románu a kládol si otázku: „Budem bohatý alebo chudobný? Budem slávny, alebo sa na mňa zabudne?“ Dva-násteho februára vyznáva: „Stále ma viac a viac teší skutočnosť, že možno budem už skoro bohatý a slávny.“ Román *The Town and the City* vyšiel 2. marca 1950 a 8. marca Kerouac priznáva, že „vír udalostí“ súvisiaci s jeho vydaním „prerušil prácu na Ceste“. Keď mu začalo byť jasné, že *The Town and City* nečaká finančný úspech, začal si znovu robiť starosti, čo sa týkalo peňazí a tiež jeho matky, ktorá, ako píše, „nemôže pracovať donekonečna“. Tieto starosti spolu s „vlažným“ prijatím jeho románu spôsobili, že nedokázal ďalej písať. Tretieho apríla poznamenáva: „KNIHA SA VEĽMI NEPREDÁVA. Nie je mi súdené byť bohatý.“

Na pozvanie Williama Borroughsa v júni 1950 cestuje Kerouac spolu s Frankom Jeffriesom a Nealom Cassadym z Denveru do Mexiko City. Po Cassadyho odchode z Mexika sa Kerouac a Jeffries nasťahovali do bytu na Insurgentes Boulevard, oproti domu, ktorý si prenajímali William a Joan Burroughsovc. Piateho júna Kerouac napísal svojmu denverskému priateľovi Edovi Whitovi, že má v úmysle preskúmať „všetky úrovne“ vedomia „jeden a pol míle nad morom“, ovplyvneného fajčením mexickej marihuany, „hlavne s ohľadom na množstvo problémov a úvah okolo druhého románu, ktorý musím napísať“. V opojení budú možno vety plynúť samy.

Kerouac raz napísal, že pri fajčení marihuany sa mu často vybavujú „myšlienky z hlbokého podvedomia“ v jeho rodnej kanadskej francúzštine a vytvoril postavu Wilfreda Boncoeura, francúzskeho Kanáďana, ktorého nejednoznačný postkoloniálny status bol poznačený jeho „anglickou prostotou“. Kerouac v narážke na základný text naratívnej tradície, v ktorej vedome vo svojej práci pokračoval, uvádza, že zamýšľa nechať Boncoeura cestovať so spoločníkom, ktorého bude volať „Bratranec“ a ktorý bude „Panzom pre hlavného hrdinu Quijota“. Poznámky k románu o „dobrákovi“ Freddy si Kerouac poznačoval do

stodvadsaťstránkového „cestovného notesa“, ktorý si písal v to leto v Mexiku. Freddy Boncoeur sa dozvedá, že jeho otec Smiley zomrel, ale „neverí tomu“. Keď má Freddy pätnásť, dozvedá sa, že jeho otec „naozaj žije, no nikto nevie kde“, a tak sa Freddy s Bratrancom vydáva na cestu, aby ho našiel.

Kerouaca však nakoniec obavy, že „Freddy“ by bol v pätnástich primladý, aby „správne“ vyrozprával príbeh, prinútili opäť zmeniť taktiku, a tak si zapisuje, že román síce bude mať ako rozprávača francúzskeho Kanáďana, ale tým „f. k. rozprávačom som ja“. Zavrhol myšlienku napísať „autobiografiu presne tak ako Tom Wolf“, pretože by nebola „archetypálna“. Jeho rozprávač bude namiesto toho tulák, francúzsky Kanáďan „Kuchár“ Smith.

Do mexického denníka si Kerouac poznamenal:

No nápadmi a predstavami sa môžeš zaoberať donekonečna a pritom nikdy nedospieť k nijakým záverom a neusporiadať si myšlienky. Zaber a namiesto premýšľania pracuj a myšlienky pretvor na knihu.

Dost' bolo písania poznámok o celej tejto Ceste od októbra 48 (viac než rok a pol), začni už so skutočným písaním.

Začínam.

Bude to Kuchár.

Po návrate do Richmond Hillu sa Kerouac v auguste pustil do spisovania *Súkromnej správy Vydal som sa na Cestu – ÚPLNÁ PRVÁ VERZIA S MENŠÍMI UMELECKÝMI OPRAVAMI*. „Kuchár“ Smith, „zatiaľ úplne nepripravený na cestu,“ sa prebudí v izbe penziónu v Des Moines v Iowe, nevie, kto je, kde je, a v pustine svojej „vyprázdnenej mysle“ si uvedomuje len to, že starne a blíž sa k smrti. Je zamestnaný ako kuchár v rýchlom občerstvení, kde spraví zadarmo hamburger pre nejakého starého černošského tuláka, ktorý mu za to zaspieva blues o smrti svojho otca. Po niekoľkých mesiacoch v Iowe sa Smith rozhodne vrátiť sa stopom domov do Denveru k manželke Laure, pretože Boh

mu „pohladil myseľ rúnom“ na znamenie, že Laura je stále jeho dievča. Smith potrebuje získať šesťnásť dolárov na cestu, a tak sťahuje svojmu nemeckému domácemu škatuľu plnú z väčšej časti európskych kníh. V „smutnom, červenom, európskom svetle“ Iowy sa Smithovi nedarí knihy predať, ba ani rozdať.

Cestou na západ Smith stretáva mladého černošského stopá-ra. Sleduje, ako mu muž, ktorý by mohol byť Slim Jackson, mizne z dohľadu, a hneď nato ho berie texaský vodič kamiónu, ktorý ho nechá spať. Smithovi sa sníva sen Reda Moultrieho, v ktorom ho pri úniku z „nejakej arabskej krajiny do Spasiteľského mesta“ prenasleduje Pútnik v rubáši.

Keď sa Smith zobudí, kamionista ho vysadí v iowskom Stuar-te. Tam sa Smith zoznamuje s ukecaným, nespútaným a bezstarostným „zlodejom poznávacích značiek“, ktorý cestuje na východ na futbalový zápas Notre Dame tak, že cez deň stopuje a v noci kradne autá. Mladík, volá sa Dean Pomeray, Smithovi pripomenie, že sa stretli v Denveri, na rohu Weltonskej a Pätnás-tej ulice. Príbeh sa končí tým, ako sedia a rozprávajú sa v čakárni telegrafnej kancelárie v Staurte.

Vydal som sa na Cestu ešte naliehavejšie vyjadruje Kerouacov vnútorný zápas v snahe nájsť vlastný štýl a vymaniť sa v tvorivosti zo zväzujúcej a zastrešujúcej európskej literárnej tradície. Znu-dená servírka v bufete sleduje, ako Smitha zasypú knihy prepa-dávajúce cez dieru v škatuli, ktorú nesie nad hlavou. Smith stojí pod vodopádom európskej literatúry a vie, že pre mladú Ameri-čanku je to „hrozný pohľad“. Táto ťažká symbolika je odľahčená v publikovanom románe, kde Sal Paradise má sen, v ktorom ne-vie, kde je, a ktorý sa tiež odohráva na križovatke východu jeho minulosti a západu jeho budúcnosti, a sedí v autobuse pozorujúc americkú krajinu, ktorej dáva prednosť pred skvelým románom Alaina Fourniera *Le Grand Meaulnes* o chlapčenskom priateľstve, láske a strate. Keď sa Smith pripojí k Deanovi Pomerayovi, Ke-rouac zanecháva „smutné, červené, európske svetlo“ a pózu eu-rópskych kníh, aby sa vrátil „späť ku všetkým“ do Ameriky.

Pri konci príbehu sa Kerouacova frustrácia z viac ako dvojroč-nej práce na románe, ktorý sa stále tvrdohlavo bránil pokročiť dopredu, premietla do jeho priameho volania k Bohu:

Pomeray bol príliš rozrušený, aby si všimol čokoľvek z toho, čo ho norm-... [drahý Bože, prosím, pomôž mi, som stratený] ... -álne priviedlo k náruživému rozprávaniu o všetkom možnom.

Na rube titulného listu Kerouac skritizoval svoje dielo po-známkou: „Prikrášľujem život ako hulič.“

Túto verziu poslal Kerouac Robertovi Girouxovi, ktorý knihu síce rovno neodmietol, ale navrhol, aby Kerouac príbeh prepra-coval. Na jeseň 1950 Kerouac „fajčil tri konské dávky denne [a] celý ten čas premýšľal o smútku“. Kedysi si predstavoval *Na ceste* ako súčasť ambiciózneho série románov z „amerických čias“, „roz-právaných samotnými Američanmi“. Desaťročný afro-americký chlapec Mag/Pic bude rozprávať o „dobrodružstvách na ceste“, kým ostatné knihy zo série napíše z pohľadu „Mexičanov, indiá-nov, francúzskych Kanadčanov, Talianov, obyvateľov Západu, di-letantov, kriminálnikov, tulákov, hipsterov a mnohých ďalších“. Ale kde zostal jeho hlas? Namiesto toho, aby *Vydal som sa na Ces-tu* upravil, začal znovu.

V stredu 20. decembra 1950 začína písať novú verziu románu s názvom *Souls on the Road* (Duše na ceste). Päťstránkový ruko-pis začína takto:

Raz večer v Amerike, keď zapadalo slnko – najprv sa o štvrtej ho-dine zimného popoludnia v New Yorku zalial vzduch odleskami vylešteného zlata, takže sa špinavé staré domy premenili na hradby toho najkrajšieho chrámu sveta... potom na tritisíc dvesto míľ dl-hej ceste cez tú nesmiernu, surovú krajinu, ktorá sa rozprestiera až k západnému pobrežiu, predbehlo vlastné tiene a nakoniec kleslo k Pacifiku a nechalo zadný cíp závoja noci, aby sa vkradol na našu zem a zahalil všetky rieky, pohltil vrcholky hôr a prekryl

aj to najvzdialenejšie pobrežie –, zaklopal v Ozone Parku neďaleko New Yorku ktosi na dvere bytu nad lekárňou, ktorý patrila pani Kerouacovej.

Za dvermi stojí Neal Cassady. Obrazy slnka, zapadajúceho nad tou „surovou, neopracovanou krajinou“ Ameriky, a noci, ktorá prichádza, aby stemnila „všetky rieky, obalila vrcholky hôr a zavinula to posledné pobrežie“, pochádzajú z *Tieňov väznice* a samozrejme sa znovu vynárajú aj v poslednom odseku vydanej verzie románu. Epizódy, v ktorých Jack Kerouac vykresľuje svoje prvé stretnutie s Nealom Cassadym v „byte uprostred slamov“ španielskeho Harlemu a Cassady prichádza do Ozone Parku požiadať Kerouaca, aby ho naučil písať, obsahujú v pozmenenej postupnosti všetky prvky úvodnej kapitoly vydanej knihy.

V pasáži „a Benjamin Baloon prešiel k dverám“ Kerouac Benjaminu Baloonu škrtol a namiesto toho použil meno Jack Kerouac. Pôvodne tiež napísal, že pri dverách „stál Dean Pomeray“, no toho nahradil Nealom Cassadym. Od tretej stránky sa teda Ben a Dean stávajú Jackom a Nealom.

3

Aké boli ďalšie pohnútky, ktoré viedli k trojtýždňovému horúčkovitému písaniu v apríli 1951? Výrazne ho určite ovplyvnilo Kerouacovo nanajvyš priateľské súťaženie s Johnom Clellonom Holmesom (ktorého román *Go /Chod’/*, vydaný v roku 1952 s vyobrazením Kerouaca a Cassadyho, si Kerouac prečítal v marci 1951) ako aj pôsobivé dielo Dashiella Hammetta či Burroughsov priamočiary román vtedy ešte v podobe rukopisu (pod názvom *Junk /Fet/*). Jednako však najdôležitejší bol „list o Joan Andersonovej a nevinnej Mary“ Neala Cassadyho, ktorý Kerouac našiel 27. decembra 1950 na prahu matkinho bytu v Richmond Hill. Kerouacova nadšená odpoveď z toho istého dňa na Cassadyho

horúčkovité rozprávanie o sexuálnom dobrodružstve, v ktorej poznamenáva, že Cassadyho list považuje za „jednu z najlepších vecí, ktoré boli kedy napísané v Amerike“, naznačuje, že tento list Kerouaca ovplyvnil okamžite a zásadne (Cassadymu napísala v ten istý deň aj Joan Havertyová, podľa ktorej si Jack „[list] prečítal v metre cestou do mesta... [a] ďalšie dve hodiny strávil jeho čítaním v kaviarni“).

Souls on the Road ukazujú, že Kerouac sa posunul smerom k autobiografickej beletrii, ale ešte neurobil zásadný krok k rozprávaniu v prvej osobe. Práve Cassadyho dlhý, svižný, sexuálne otvorený a podrobný príbeh v prvej osobe, rozdelený a prerušovaný tým, čo sám Cassady nazval svojimi „hollywoodskými retrospektívami“, Kerouaca utvrdil a povzbudil v tom, že má pokračovať smerom, ktorým sa vydal. Zachované úryvky z listu vyšli v Cassadyho knihe *The First Third* (Prvá tretina) pod názvom *To have seen a specter isn't everything...* (Vidieť príznak nie je všetko...). Fragment je zaujímavý jednak kombináciou úprimnosti a vyťahovania sa, ako aj tým, čo Lawrence Ferlinghetti označil za Cassadyho „uponáhľaný prejav“, ktorý tak brilantne zachytil Kerouac vo svojom románe. Cassadyho próza, ako poznamenáva Ferlinghetti, je „úprimná, primitívna [a] má isté naivné kúzllo, je groteskná a zároveň starobylá, často nemotorná a opakujúca sa, tak ako uponáhľaný rozprávač“.

„Všetok ten šíalený rozruch, ktorý vy dvaja robíte okolo môjho Veľkého listu,“ povedal Cassady Ginsbergovi 17. marca 1951, „ma strašne dojíma, ale aj tak vieme, že som len skrachovanec a rojko. Ale aj keď sa hanbím za jeho nedostatky, chcem, aby ste si uvedomili, že mi to, dofrasa, zabralo riadne veľa z troch benzedrínových popoludní a večerov. Robil som na tom teda fakt tvrdo a podarilo sa mi niečo zo seba dostať a keď to, kurva, za niečo stojí, tak je to skvelé.“

Kerouacova odpoveď naznačuje, že na Cassadyho liste ho najväčšmi nadchlo, že touto metódou by to mohol dokázať aj *on*. Občas sa zdalo, akoby sa Kerouac rozprával sám so sebou, akoby zostavoval pravidlá novej metódy, ktorú mal v úmysle čoskoro

uplatniť. „Spájaš to najlepšie... z Joycea, Célinea, Dostojevského a Prousta,“ uvádza, „a uplatňuješ ich v rýchlom cvale, typickom pre tvoj rozprávačský štýl a nadšenie... Napísal si to vyčerpávajúcim tempom a neskôr to môžeš poopravovať.“

Kerouac v desiatich listoch, ktoré Cassadymu poslal v nasledujúcich dvoch týždňoch, rozvinul Cassadyho metódu na štýl, ktorý podľa Ginsberga bol

dlhou spoveďou dvoch kamarátov, ktorí sa zdôverujú jeden druhému so všetkým, čo sa stalo, s každou podrobnosťou až po každú chybu zo ženského pohlavia v tráve a každú záblesk oranžového neónu, ktorý míňali na autobusovej stanici v Chicagu, skrátka všetko, čo sa vynáralo na pozadí ich mysle. To si vyžadovalo vety, ktoré nie vždy zodpovedali presným pravidlám klasickej syntaxe, no dovoľovali prerušenia pomlčkami, či ich rozdelenie na dve polovice, alebo pokračovanie iným smerom. Umožňovalo to, aby sa jednotlivé vety dostali k bodke až po niekoľkých stranách reminiscencií, vsuviek a kopicich sa podrobností, takže nakoniec bol z toho akýsi prúd vedomia vzťahujúci sa ku konkrétnej téme (príbehu o ceste) a konkrétnemu uhlu pohľadu (dvaja kamaráti sa stretávajú neskoro večer, jeden v druhom spoznáva Dostojevského postavy a jeden druhému vyrozpráva o svojom detstve).

Kerouacove listy, najčastejšie chápané ako spontánne reakcie na Cassadyho, sú v mnohých svojich epizódach a podrobnostiach vlastne rozvité poznámky a fragmenty príbehov, ktoré Kerouac prvýkrát napísal 13. decembra 1950, tiež pod názvom *Souls on the Road*. Tieto poznámky zahŕňajú aj tridsaťpäť očíslovaných „spomienok“ najrôznejšieho charakteru, vrátane tej, ako Kerouacovi matka vyberala „červy z riti“, ako sa „ozlomkrky rútil“ ulicou neďaleko Lupine Road, či o strašidelnom „hrade na Kopci Veľkého hada“ na Lakeview Avenue, z ktorých mnohé Kerouac komponoval do svojich listov Cassadymu. Tým nechcem nijako znižovať katalytický význam, ktorý mal pre Kerouaca list o Joan

Andersonovej. John Clellon Holmes spomína na to, ako Kerouac vyhlásil: „Zožením si rolku kancelárskeho papiera, dám ju do písacieho stroja a budem jednoducho písať tak rýchlo, ako dokážem, presne ako sa všetko odohralo, náhlivo, a pošlem dopekla celú tú pokryteckú stavbu textu – s tým sa budem trápiť neskôr.“ Vo zvitku Kerouac píše, „že z Neala sa za pár rokov stane taký veľký spisovateľ“ a naznačuje, že práve preto rozpráva Cassadyho príbeh. Po prečítaní listu o Joan Andersonovej a napísaní série vlastných listov ako odpovedí naň Kerouac nadobudol presvedčenie, že *Na ceste* treba napísať priamočiarom, konverzačným štýlom a že by sa mal vzdať „fikcie a strachu. Treba len napísať pravdu. Iný dôvod k písaniu neexistuje.“ Román podrobne rozpráva o piatich Kerouacových cestách naprieč Amerikou od jeho prvého stretnutia s Cassadym v roku 1947 až po výlet do Mexika podniknutý v predchádzajúcom roku.

Aké pracovné metódy používal Kerouac počas tých troch týždňov v apríli 1951? O niekoľko rokov neskôr o tom píše Phillip Whalen a podľa jeho výpovede si môžeme vytvoriť predstavu o Kerouacovom pracovnom postupe, ktorý v tom čase začal uplatňovať.

Posadil sa – k písaciemu stroju, naľavo na stôl s písacím strojom si rozložil všetky notesy – a začal písať. Dokázal klepať na stroji rýchlejšie než ktokoľvek iný. Keď písal, najhlučnejší bol vracajúci sa valec, ktorý znovu a znovu udieral na zarážku. Zvonček každú chvíľu zazvonil: cink, cink, cink! Skrátka neuveriteľne rýchle, rýchlejšie ako ďalekopis... Potom urobil nejakú chybu, a to ho priviedlo k novej odbočke, možno súčasti nového odseku, k nejakému nezvyklému motívu, ktorý pridal do textu počas prepisovania. Potom trebárs prehodil stránku v svojom zápisníku, pozrel sa na ňu, zistil, že to nie je dobré a celú stránku alebo len časť stránky preškrtol. Potom znovu chvíľu klepal na stroji a potom otočil na ďalšiu stránku a prepísal ju celú na stroji, potom otočil na ďalšiu stránku, ktorú začal spracovávať, keď mu odrazu čosi napadlo – vykrikol, rozosmial sa a pokračoval v písaní a celé si to ozaj užíval.

Holmes spomína na Kerouacov pracovný priestor ako na „priestrannú, príjemnú izbu v Chelsea“. Notesy, listy a zoznam „pokynov, ktoré ležali vedľa písacieho stroja, plnili úlohu návo-
du na jednotlivé kapitoly“. Nepoužíval ďalekopisný papier, ale tenké, dlhé hárky kresliaceho papiera, ktoré patrili jeho priateľovi Billovi Cannastrovi. Kerouac zdedil tento papier, keď sa presťahoval po Cannastrovej náhlej smrti v newyorskom metre do jeho podkrovného bytu na Západnej dvadsiatej ulici. Kedy Kerouacovi napadlo zlepíť papier dokopy? Na dlhú rolku papiera, ktorá pripomínala cestu, mohol písať stále ďalej bez prestávky. Spojené hárky sa stali jedinou nekonečnou stránkou.

Je jasné, že zvitok Kerouac skôr vedome *vyrobil* než náhodou objavil. Kerouac nastrihal papier na osem kusov rôznej dĺžky a takej šírky, aby sa zmestil do písacieho stroja. Na papieri sú doteraz viditeľné značky nakreslené ceruzkou a odstrihnuté okraje. Potom hárky zlepil dokopy. Nie je jasné, či každú stránku prilepil po dopísaní, alebo či počkal, pokiaľ rukopis celý nedokončí a až potom hárky zlepil.

Navzdory populárnym mýtom je text zvitku prevažne členený konvenčnými interpunkčnými znamienkami. Kerouac dokonca pred každou novou vetou robil medzeru. Tak ako aj vydaný román, aj zvitok je rozdelený na päť častí. V súvislosti s tradovanou legendou, že autora pri práci poháňal benzedrín, máme k dispozícii Kerouacovo vyjadrenie zaslané Cassadymu: „Napísal som tú knihu na KÁVE, pamätaj na vyslovené pravidlo. Benzedrín ani tráva, nič z toho, čo poznám, sa káve nevyrovná, pokiaľ ide o skutočné nakopnutie mentálnych schopností.“ Kerouac písal podľa vlastného odhadu priemerne „šesť tisíc [slov] denne, dvanásťtisíc prvý deň a pätnásťtisíc posledný deň“. V liste Edovi Whiteovi, ktorý Kerouac napísal, keď sa podľa vlastného odhadu dostal zhruba na 86 000 slov, uvádza: „Neviem, čo je za deň, a ani ma to nezaujíma, a život je misa pekných šťavnatých čerešní, ktoré chcem najprv jednu po druhej ochutnávať zubami zababranými od čerešní. – ako?“

Kerouac dramaticky ruší hranicu medzi autorom a rozprávačom v prvej osobe, pričom používa zavedené postupy písania fikcie, vrátane rozprávania z dvojakej perspektívy, na riadenie vývoja príbehu. Prudkého, intímneho, rozháraného, divokého a „pravdivého“ s improvizovanou interpunkciou – bodkami a pomlčkami – na oddeľovanie viet, aby sa cez seba prevaľovali ako vlny.

V porovnaní so všetkým ostatným, čo ste kedy čítali, je to úžasný rozdiel. Ide o tú neprekonateľnú intimitu, ktorú Allen Ginsberg nazval Kerouacovou úprimnou a sladko podmanivou „precítenou rečou“. Možno vás zo začiatku oslní Nealova žeravá energia, ktorá spaľuje všetkých a všetko okolo, no zároveň chápete, že ústrednou témou príbehu je Jackovo hľadanie a že si Jack kladie presne tie otázky, ktoré vám v noci nedovolia spať a prenasledujú vás aj cez deň. Čo je život? Čo znamená, že je človek nažive, keď mu smrť, ten Pútnik v rubáši, šliape na päty? Odhalí niekedy Boh svoju tvár? Môže zvíťaziť radosť nad temnotou? Ide o vnútorné hľadanie, ale aj ponaučenie z cesty ako aj kúzlo americkej krajiny pripomínajúce svojím opisom poéziu osvetľujúcu a zintenzívňujúcu duchovné putovanie. Kerouac píše, aby ho pochopili – cesta je životná púť a život je cesta.

Kerouac netají, že ten, kto sa vydá na cestu, rovnako ako, slovami Carolyn Cassadyovej, ten, komu „vyznačil trasu“ iný druh zodpovednosti, musí počítať s tým, že si cesta vyžaduje istú obeť. Román uchvacuje myšlienkou, že Boh, seba-uvvedenie a transformujúca sa sloboda sú *tam vonku*, za oknom, pri ktorom sedíte v škole či v robote, možno hneď za mestom alebo za najbližším kopcom. Presne z toho sa človeku rozbúcha srdce a v ušiach mu začne šumiť krv. Ak sa sústreďíme na hľadanie odpovedí, Kerouac je ako zbožný hľadač a tvorca snov a vízií zdrojom svetla, a ak sa takéto svetlo raz rozsvieti vo vašom dome, s veľkou pravdepodobnosťou už s vami zostane a vy už hľadať neprestanete. Cassadymu sa zdôveril: „Mojím cieľom je použiť všetky štýly a pritom sa z celej duše snažím vyhnúť akýmkoľvek literárnym prostriedkom.“ Pretože vedome narušil naše chápanie toho, čo

vlastne v prípade rukopisného zvitku *Na ceste* čítame, zdá sa jeho tvrdenie Cassadymu, že kniha „predstavuje úplný odklon od *The Town and the City* a vlastne od všetkej dovtedajšej americkej literatúry“, oprávnené. *Na ceste* je faktografická beletria, ktorá o desať rokov predbehla dobu.

4

Potrva viac ako šesť rokov, kým sa kniha *Na ceste* začne predávať. Je však pozoruhodné, že nikto z potenciálnych vydavateľov nečítal pôvodný zvitok. Kerouac začal román okamžite revidovať. Ako poznamenáva autor jeho životopisu, román „*Na ceste* autor prepísal na jednotlivé strany, aby vyzeral konvenčnejšie, a teda aj prítlačlivejšie pre vydavateľov... Jack na niektoré stránky načmáral komentáre, doplnil ich pokynmi vzhľadom na sadzbu, niektoré pasáže zoškrtal a iné zasa navrhol vložiť... Zoškrtal ho ešte predtým, ako Malcolm Cowley navrhol, aby Kerouac rukopis skrátil, čo je v protiklade s tvrdením predchádzajúcich životopiscov, a síce že Jack trval na tom, aby sa rukopis zachoval tak, ako ho pôvodne v apríli 1951 napísal. Dvadsiateho druhého mája 1951 Kerouac tvrdí Cassadymu, že „prepísa a upravuje“, od chvíle, keď 22. apríla zvitok dokončil. „Pracujem na tom tridsať dní.“ A dodáva: „...čakám, až knihu dokončím, aby som ti napísal.“ Oznamuje mu aj, že román si „chce pozrieť“ aj Robert Giroux.

Existujú dva známe neskoršie koncepty knihy: 297-stranový s mnohými opravami a vymazanými riadkami, ručne písanými vsuvkami na rube strán, a 347-stranový, ktorý prepracoval Kerouac ako aj niekto z redaktorov nakladateľstva Viking, pravdepodobne Helen Taylorová. Ani jeden z rukopisov nemá dátum. Vzájomné porovnanie a interpretácia vzťahov medzi týmito tromi verziami si vyžaduje ďalší výskum. Kým v prípade 297-stranového konceptu sa zdá najpravdepodobnejšie, že na ňom Kerouac pracoval po dokončení pôvodného zvitku, už menej jasné je to, kedy napísal 347-stranovú verziu. Možno zdokladovať, že

Kerouac a nakladateľstvo Viking pracovali na jeseň 1955 práve s týmto textom. V listoch, ktoré si vymenil Kerouac s Malcolmom Cowleym v septembri a októbri 1955, sa hovorí o „Deanovi Moriartym“, „Carlovi Marxovi“ a „Denverovi D. Dollovi“. Tieto mená sa vyskytujú len v 347-stranovej verzii. Táto dlhšia verzia tiež súhlasí so stránkovaním uvádzaným v správe Nathaniela „Tannyho“ Whitehorna (právnik z kancelárie Hays, Sklag, Epstein & Herzberg najatého nakladateľstvom Viking, aby skontroloval rukopis) o prípadných žalobách na ochranu osobnosti.²

2 Jedna strana titulného listu 297-stranovej verzie *Na ceste* obsahuje starostlivo ručne napísaný nadpis „The Beat Generation (Bítnická generácia)“, ktorý je však preškrtnutý a nad ním je menej starostlivo napísané „Na ceste“. Na druhej strane je strojom, veľkými písmenami napísané „Na ceste“ s päťslovným, hrubo prečiarknutým podtitulom, s prvými slovami „Na ceste“. Pod názov Kerouac tiež na stroji doplnil: „John Kerouac“, no potom John škrtol a rukou nad to veľkými písmenami nadpísal „Jack“. Podpis pripojil aj do pravého dolného rohu na tej istej stránke a meno „John“ v ňom opäť neskôr prečiarkol. Pod ním je ďalej na písacom stroji napísaná adresa Paula Blakea, Kerouacovho švagra, spolu s čiastočne čitateľnou adresou v Severnej Karolíne. Táto adresa je hrubo zaškrtená a vedľa nej Kerouac rukou dopísal „Allen Ginsberg 206E, 7th St. New York, N.Y.“ Na samostatnú stránku rukou poznačil názvy piatich častí románu: „Get High and Stay High“ (Zhul sa a ostaň zhulený, nad tým strojom napísaný, prečiarknutý a nečitateľný náhradný titul), „I Can Drive All Night“ (Môžem šoférovať celú noc), „A Hundred and Ten Miles an Hour“ (Stodesať míľ za hodinu), „The Bottom of the Road“ (Dno cesty) a „Can't Talk No More“ (Už nemôžem rozprávať).

Text s dvojitém riadkovaním sa začína výrazne upravovaným osem stránkovým odsekom uvedeným vetou: „Prvýkrát som stretol Deana krátko [písané na stroji] po smrti môjho otca, keď som si myslel, že všetko sa skončilo [písané rukou].“ 347-stranový text je písaný na stroji, s dvojitém riadkovaním a na nesúrodých hárkoch papiera. Text je editovaný Kerouacovými vsuvkami a škrtmi a ešte hustejšími zásahmi redaktora z nakladateľstva Viking, možno Helen Taylorovej. V pravom dolnom rohu stránky 347 je napísané na stroji: „JEAN-LOUIS c/o Lord&Colbert 109 E. 36th St. New York, N.Y.“ Rukopis sa začína slovami „PRVÝ RAZ SOM STRETOL DEANA onedlho potom, ako som sa rozišiel so svojou ženou.“

Na jeseň roku 1951 Kerouac začal písať aj *Visions of Cody* ešte počas revízie rukopisu *Na ceste* a vzťah medzi všetkými týmito textami je veľmi komplikovaný. Čitatelia sa, pochopiteľne, zaujímajú o to, aké sú rozdiely medzi pôvodným zvitkom *Na ceste* a publikovaným románom, a tak hovoriť len o scénach pôvodného zvitku „vyškrtaných“ z publikovanej knihy by znamenalo opomenúť Kerouacovu redakčnú prácu a marginalizovať jeho úlohu pri napísaní vlastného románu. Určite sú v zvitku scény a epizódy, ktoré sa nenachádzajú v publikovanom románe, ale jeho text je výsledkom procesu vedomých úprav a revízií, ktoré začal Kerouac a ovplyvnilo ho množstvo čitateľov, redaktorov a právnikov, vrátane Roberta Girouxa, Rae Everittovej, Allena Ginsberga, Malcolma Cowleyho, Nathaniela Whitehorna a Helen Taylorovej.

Medzi významné scény prítomné v zvitku, ale chýbajúce v publikovanom románe, patrí napríklad komické rozprávanie o Nealovej a Allenovej návšteve u Billa Burroughsa na jeseň roku 1947, alebo britký rozhovor Jacka, Neala a Louanne pri prechádzaní texaským Pecos cestou do San Francisca o tom, „čo by sme boli, keby sme boli postavy zo starého Západu“, či divoký, ničivý večierok v dome Alana Harringtona v Arizone počas tej istej cesty, ktorý ešte zvyrazňuje pocit, že sa sexualita búrlivého Cassadyho vymyká kontrole, či Jackov druhý návrat zo San Francisca „cez vzdychajúci kontinent“ do New Yorku, alebo Jackova a Nealova návšteva u prvej Jackovej manželky Edie v Detrote na konci tretej časti.

Ako ďalej podrobne uvedieme, pre vyradenie týchto a ďalších scén existovalo veľa dôvodov, vrátane Kerouacovho narastajúceho zúfaleho úsilia, aby po úspechoch Holmesovej knihy *Go* (Chod) a *Howl* (Kvílenie) Allena Ginsberga vydali aj jeho román. V septembri 1955 povedal Malcolmovi Cowleymu, že „so všetkými zmenami, ktoré chcú spraviť, súhlasím“. Rozprávanie o druhom návrate do San Francisca Kerouac vyškrtol, aby mal príbeh lepší spád, kým pasáž z Detroitu, kde je Edie vykreslená ako tlstoška v montérkach, ktorá pije pivo a napcháva sa sladkosťami, patrí k tým scénam, ktoré Kerouac vyradil na odporúčanie Cowleyho

a Whitehorna, ktorí sa obávali žaloby na ochranu osobnosti. Napriek zoškrtaniu množstva sexuálneho materiálu a vulgárneho jazyka, predovšetkým v súvislosti s homosexuálnym obsahom, sa počas prepisovania dostali do 347-stranového konceptu opäť aj také scény, vrátane príbehu opice, ktorá pácha sodomiu v losangelskom nevestinci, ktoré boli neskôr vyradené kvôli nemravnosti.

Zaujímavé je, že mnohé scény, ktoré Kerouac v originálnej 297-stranovej verzii vyškrtal, sa v prepracovanej podobe dostali do 347-stranovej verzie a tiež do publikovanej knihy. Napríklad v zvitku na začiatku druhej časti, ako sa Neal a Jack pripravujú na odchod z Ozone Parku, aby sa na Vianoce 1948 vydali na spiaťtočnú cestu do Severnej Karolíny a vyzdvihli Gabrielle, navštívi ich Allen Ginsberg, ktorý sa ich pýta: „Aký má zmysel táto púť do New Yorku? Čo máte za lubom, aké pokútne kšefty? Chcem povedať, kam sa uberáte?“ Neal nevie, čo má na to povedať. „Bolo treba konať, štartovať.“ Kerouac túto dvadsaťšesťriadkovú scénu v zvitku prečiarkol a na identickom mieste (strana 121) v 297-stránkovom koncepte sa nenachádza. Na strane 130 v 347-stranovej verzii sa však táto scéna objavuje znovu, pričom Allen Ginsberg tu vystupuje ako Carlo Marx, Hinkle ako Ed Dunkel, Neal ako Dean Moriarty a Jack ako Sal Paradise. Sú v v Paterstone v New Jersey a pripravujú sa na cestu do Virginie, kde majú vyzdvihnúť Salovu tetu. Za Marxovu ústrednú otázku „Chcem povedať, kam sa uberáte?“ Kerouac ručne pripísal vetu, ktorá obyčajnú osobnú otázku pretvára na politickú: „Kam sa uberáš, Amerika, v nablýskanom aute nocou?“ Kerouac si túto vetu poznačil do denníka *Rain&Rivers* (Dážď a rieky) a v publikovanej knihe nájdeme túto scénu vrátane doplnenej vety.

Rovnako dôležité sú v zvitku aj pasáže drsnej lyriky, ktoré Kerouac priebežne cibril. Slávny obraz Cassadyho a Ginsberga ako „rímskych ohňostrojev“ v nasledujúcich verziách vylepšoval a prepracovával. V zvitku Kerouac píše:

...hnali sa spolu po ulici, všetko okolo seba hltali v prvotnom zápale, ktorý neskôr tak posmutnel a zjasnozrivel... ale v tej chvíli tancovali

ulicami ako dvaja pojašenci a ja som sa vliekol za nimi ako zvyčajne, ako sa vlečiem celý život za ľuďmi, ktorí ma zaujímajú, lebo pre mňa existujú len blázni, ľudia zbláznení do života, zbláznení do debát, dychtiaci, aby mali všetko hneď a zaraz, ľudia, ktorí nikdy nezívajú a nehovoria všednosti, ale horia, horia, horia, ako tie rímske ohňostroje nocou.

Kerouac spravil v posledných slovách niekoľko rukou písaných zmien, vrátane vloženia slova „žltý“ pred výraz „rímske ohňostroje“. V zvitku Kerouac výjav završuje a dodáva mu erotický náboj tým, že ho dáva do súvislosti so sexuálnym vzťahom Allena a Neala. Allen bol „v tom čase homoš, experimentoval so sebou až na doraz a Neal to videl, sám kedysi chlapčenský prostitút v denverských nociach a strašne sa chcel naučiť písať, písať poéziu ako Allen, preto naňho hneď za horúca zaútočil svojou veľkou láskyplnou dušou, akú môže mať len hochštapler“. Jack je s nimi v jednej miestnosti. „...počul som ich z tmy a dumal som a hovoril si: „Hm, tu sa niečo začalo, ale ja s tým nechcem nič mať.“ Vetu „ale s tým nechcem nič mať“ však Kerouac v zvitku preškrtol. Pasáž o sexuálnom vzťahu Neala a Allena sa objavuje znovu na stranách 4 a 5 v 297-stranovej verzii, nakoniec ju však Kerouac nahrubo preškrtol. Dean teraz iba prehovára Justina Moriartyho (Ginsberga), aby ho naučil písať. Ručne Kerouac doplnil: „Ako by ste volali týchto ľudí v Goetheho Nemecku?“ Na šiestej strane 347-stranovej verzie Kerouac túto pasáž prepracoval a napísal na stroji a potom je táto pasáž ešte aj ručne upravovaná, možno Helen Taylorovou. Opravy sú uvedené v zátvorkách pod textom, a práve tieto upravené pasáže sa objavujú v publikovanom románe:

Hnali sa spolu po ulici, všetko okolo seba hltali v prvotnom zápale, ktorý neskôr tak posmutnel, zjasnozrivel, sprázdnel. Ale v tej chvíli tancovali ulicami ako dvaja pojašenci a ja som sa vliekol za nimi, ako sa vlečiem celý život za ľuďmi, ktorí ma zaujímajú, lebo pre mňa existujú len blázni, ľudia zbláznení do života, zbláznení do debát, zbláznení do spasenia, dychtiaci, aby mali všetko hneď a na-
raz, ľudia, ktorí nikdy nezívajú a nehovoria všednosti, ale horia,

horia, horia, ako tie prenádherné žlté rímske ohňostroje, rozprskujúce sa tisíckami pavúčich nôh medzi hviezdami a uprostred modro vzbĺknu a všetci vzdychajú: „Ááách!“

Na tomto príklade jednej z najznámejších pasáží diela *Na ceste* vidíme, že v zložitom procese revidovania a prepracovania románu začína nakoniec zmierňovať sexuálny obsah diela sám Kerouac. V tomto prípade vynechanie sexuálneho vzťahu medzi Nealom a Allenom slúži na zastrenie erotického aspektu obrazu, ktorý sa Kerouac sústavne snaží cibriť. Dôležité sú aj neskoršie redakčné zásahy, ktoré rozdeľujú Kerouacove dlhé súvetia na dve. Práve proti týmto zmenám, týkajúcim sa rozdeľovania súvetí, a nie proti vynechaniu scén, má Kerouac po vydaní románu najväčšie námietky. Obviňuje Malcolma Cowleyho z toho, že spravil „nekonečné revízie“ a vložil do textu „tisícky zbytočných čiarok“, hoci tieto zmeny s veľkou pravdepodobnosťou urobila Helen Taylorová. Kerouac mohol vidieť konečnú podobu obťahov románu až po jeho vydaní a tvrdí, že „nemal možnosť stáť si za svojim štýlom, či už by to bolo horšie, alebo lepšie.“

Je teda zvitok tým pravým textom *Na ceste*? Je to celkom prirodzená otázka, najmä preto, že sa román tak zásadne zaoberá otázkou autenticity, no asi ide o nesprávne položenú otázku. Zvitok nespochybňuje autenticitu vydaného románu, ale spolu s ďalšími verziami textu, vrátane predbežných konceptov románu ako aj diela *Visions of Cody*, ju dopĺňa, takže sa Kerouacov román stáva *Song of Myself* (Piesňou o mne) dvadsiateho storočia. Rukopis zvitku *Na ceste* je však zreteľne temnejší, ostrejší a smelší ako vydaný román. Originálna verzia *Na ceste* je tiež, samozrejme, dielom mladšieho človeka. Na jar 1951 mal Kerouac iba dvadsať deväť rokov. V čase, keď román vyšiel, mal tridsať päť.

Ak história románu od jesene 1948 do jari 1951 odzrkadľuje Kerouacov zápas o svojbytný autorský štýl tak silne vyjadrený v rukopise zvitku, potom ďalšie udalosti vyjavujú, podľa slov redaktora Malcolma Cowleyho, ako sa román stával „publikovateľným podľa štandardov nakladateľstva Viking“.

JACK KEROUAC

Na ceste

RUKOPIŠNÝ
-ZVITOK-

Jack Kerouac

On the Road: The Original Scroll

Copyright © John Samps, literary representative of the estate
of Stella Kerouac Samps, John Lash, executor of the Estate
of Jan Kerouac, Nancy Bump, and Anthony M. Samps, 2007

Introduction copyright © Howard Cunnell, Joshua Kupetz,
George Mouratidis and Penny Vlagopoulos, 2007

Translation © Otakar Kořínek, 2011

Translation of the introductory essays © Adriana Komorníková,

Kristína Uhlíková and Jana Kluková, 2011

Design & Layout © Janka & Palo Bálik, 2011

Slovak edition © Artforum, 2011

Artforum

Do 10. júna 1951 sa Kerouacovo krátko manželstvo s Joan Havertyovou úplne rozpadlo. Joan otehotnela a po tom, čo Kerouac poprel, že by bol otcom dieťaťa, vrátila sa k svojej matke. Kerouac v liste Cassady-mu z toho istého dňa, keď sa odsťahoval zo spoločnej domácnosti s Joan na Západnej dvadsiatej ulici do podkrovného bytu Luciena Carra na neďalekej Západnej dvadsiatej prvej ulici, píše: „Kniha je hotová, odovzdal som ju, čakám, čo na ňu povie Giroux.“

V rozhovore z roku 1977 Robert Giroux spomína, ako Kerouac uňho v kancelárii rozvinul zvitok. Giroux trval na tom, že rukopis bude treba rozstrihať a upraviť. Kerouac údajne odmietol a Girouxovi povedal, že mu román nadiktoval „Duch Svätý“. Svoju verziu tejto epizódy neskôr porozprával aj Kerouac. Možno, že Kerouac po tejto výmene názorov zvitok prepísal a revidoval a príbeh je len súčasťou mytológie, ktorá obklopuje text *Na ceste*.³ Ak sa toto naozaj odohralo, tak hneď potom, ako

3 V interview v dokumentárnom filme *Na ceste ku zničeniu* (réžia David Stuart, BBC/NVC Arts Co-production 1977) Giroux povedal: „Povedal by som, že to bolo v prvej polovici roku 1951. Sedel som za stolom v Harcourt, Brace, keď zazvonil telefón, bol to Jack a hovorí: ‚Bob, tak som to dokončil!‘ a ja na to: ‚Skvelé, Jack, to je výborná správa.‘ A on na to: ‚Idem za tebou.‘ A ja na to: ‚Čože? Teraz hneď?‘ A on: ‚No, musím ťa vidieť, musím ti to ukázať...‘ A ja: ‚Dobre, príď, príď sem do kancelárie.‘ Sedeli sme na rohu Štyridsiatej šiestej ulice a Madison Avenue. Prišiel k nám do kancelárie a vyzeral... zhulený, vyzeral, viete... opitý a mal so sebou obrovskú rolku papiera, takú ako utierky, čo sa používajú v kuchyni, obrovskú rolku papiera pod ľavým ramenom a bol, no viete... Bol to preňho veľký okamih, chápal som to. Vzal tú rolku za jeden koniec a hodil ju cez moju kanceláriu ako veľkú konfetu, priamo mne na stôl a tak som si pomyslel: ‚To je čudný rukopis. Taký som ešte nevidel.‘ A sa na mňa díval a čakal, čo poviem. Vravím: ‚Jack, vieš, že to musíš rozstrihať. Treba to zredigovať.‘ No on očervenel a odvetil: ‚Tento rukopis sa nebude redigovať.‘ A ja sa pýtam: ‚Prečo nie, Jack?‘ Na čo on odvetil: ‚Tento rukopis nadiktoval Duch Svätý.‘

Kerouac dokončil zvitok, a možno to bol preňho prvý podnet, aby text prepísal do konvenčnejšej podoby, hoci sa domnievam, že Kerouac k tomuto rozhodnutiu dospel sám. Dvadsiateho štvrtého júna oznámil, že aj keď sa kniha Girouxovi údajne páčila, nakladateľstvo ju, odovzdanú v tradičnom formáte, odmietlo ako „takú novátorskú, neobvyklú, kontroverznú a poburujúcu (s hipstemi, trávou, teplošmi atď.), že ju nemôžu akceptovať“. Kerouac odcestoval s matkou na juh, aby si, podľa vlastného vysvetlenia Cassady-mu, „oddýchla moja myseľ i duša“.

Šiesteho júla mu jeho vtedajšia agentka MCA Rae Everittová napísala na sestrinu adresu v Severnej Karolíne list, v ktorom chválila to, čo nazvala okamihmi „čisto magickej poézie“ v jeho románe. Uviedla, že knihu čítala

dlho pred napísaním tohto listu, ale dlho mi trvalo, kým som uvažovala o... uvažovanie súviselo s tým, že som sa snažila prísť na to, či tento raz môžem hovoriť otvorene o tom, ako na mňa pôsobilo niečo z toho ostatného textu, bez toho, aby ste mi knihu zobrali.

Everittovej sa páčili viac časti 3, 4 a 5 ako 1 a 2, pretože v nich mali cesty „Deana a Sala kontúry a spád“. Everittová napísala Kerouacovi, že román začína príliš rozpačito, akoby sa Kerouac snažil naučiť čitateľa na „tento mimoriadne zvláštny štýl písania“. V dôsledku toho je román príliš dlhý,

strany rukopisu sú momentálne zhruba jedenapolkrát väčšie ako normálne strany, čo znamená, že rozsah knihy je zhruba 450 strán. Chcete sa tým zaoberať teraz, alebo to odložiť [?]

Everittovej odhad počtu stránok naznačuje, že rukopis mal zhruba tristo strán.

Šestnásteho júla Kerouac poslal Allenovi Ginsbergovi list adresovaný Allenovi Moriartyemu. Allen Moriarty, rukou opravený na Justina Moriartyho, je meno, ktoré Kerouac prideliť Ginsbergovi

Tento raz rýchlo

Howard Cunnel

1

„Vyrozoval som teda už celú cestu,“ píše Jack Kerouac v liste z 22. mája, ktorý poslal z New Yorku cez celú krajinu na západ priateľovi Nealovi Cassadymu do San Francisca. „Išlo to rýchlo, pretože cesta je rýchla.“ Kerouac povedal Cassadymu, že od 2. do 22. apríla napísal „celý román so 125 000 slovami... príbeh je o tebe, o mne a ceste.“ Napísal ho „celý na 40 metrový zvitok papiera... len som ho posúval písacím strojom a fakticky bez odsekov... rozvinul som ho na dlážke a vyzerá ako cesta.“

Ako všetko ostatné, čo súvisí s Jackom Kerouacom, aj to, ako napísal román *Na ceste*, sa stalo legendou. Isté je, že keď som túto knihu čítal ako šestnásťročný, môj priateľ Alan už o nej vedel všetko. Prečítal ju a teraz nosil biele tričko, bokové levisky a počúval Georga Shearinga. Bolo to pred dvadsiatimi piatimi rokmi v slnečnom bielo-modrom prímorskom meste na južnom pobreží Anglicka. Alan mi povedal, že Kerouac bol pri písaní *Na ceste* nadopovaný benzedrínom a celé to napísal za tri týždne na hrubý zvitok telegrafického papiera bez interpunkcie. Jednoducho si sadol, rádio naladené na bop, vychrlil to zo seba a všetko to boli skutočné príbehy zo života, každé jedno slovo, všetko o tom, ako jazdili po Amerike s bláznivým kamošom Deanom, o džeze, chlaste, babách, drogách a slobode. Nevedel som vtedy, čo je bop ani benzedrín, ale zistil som si to a kúpil som si nahrávky Shearinga a Slima Gaillarda. *Na ceste* bola prvá

5

kniha, ktorú som čítal, či o ktorej som počul, že k nej patril aj soundtrack.

Keď som prečítal *Na ceste* a snažil sa dostať k ďalším Kerouacovým knihám, bolo to vždy o tom istom, čo som počul. Na zaprášenom obale môjho starého anglického výtlačku *Visions of Cody* sa hovorí, že *Na ceste* napísal „za pár hektických dní roku 1952 na zvitok novinového papiera“. Hovorí sa, že Kerouac schmatol zvitok a uháňal k Robertovi Girouxovi, redaktorovi v Harcourt, Brace, ktorý pracoval s Kerouacom na románe *The Town and the City* (vyšlo v českom preklade *Maloměsto – veľkoměsto*; pozn. prekl.), vydanom predchádzajúcu jar. Kerouac pred ním cestu rozvinul a Giroux, ktorý to nepochopil, sa spýtal Kerouaca, ako si s tým majú v tlačiarni poradiť. Táto historka, či už je alebo nie je pravdivá, dokonale vystihuje stret bežnej Ameriky s novou podzemnou generáciou hipsterov, čo vám prišli porozprávať o TOM. Knihy, ani tie nie práve klasické, určite nevyzerali takto. Kerouac si román odnesie, odmietne ho upraviť a znovu sa vydá na cestu do Kalifornie a Mexika, objavuje budhizmus a spontánnu prózu a rýchlo jeden za druhým píše do malých zápisníkov ďalšie romány, ktoré si nikto netrúfa vydať. Uplynú roky, než vydavateľstvo Viking kúpi *Na ceste*. Allen Ginsberg tvrdí, že román, ktorý vydali, sa ani trochu nepodobá tej nespútanej knihe, ktorá vyšla spod Kerouacovho písacieho stroja v päťdesiatom prvom. Podľa Ginsberga jedného dňa, až budú „všetci po smrti“, sa vydá tá „pôvodná bláznivá“ kniha.

Kerouac v liste z 22. mája 1951 Nealovi Cassadymu vysvetľuje, že „jasné, od 22. apríla píšem a upravujem. Stále len to, už tridsať dní.“ Kerouacovi najbližší priatelia vedeli, že na knihe pracoval prinajmenšom od roku 1948. No ešte aj päťdesiat rokov potom, ako sa román dočkal vydania, v predstavách spoločnosti ostáva typickým obrazom Jacka Kerouaca a diela *Na ceste* zjavne horúčkovité vychrlenie skutočného životného príbehu, nekonečná rolka papiera, ktorá sa vinie z písacieho stroja ako pomyselná cesta, a tričká, ktoré Kerouac prepotil pri rýchlym klepaní,

rozvešané po byte ako víťazné vlajky, aby uschli. Kerouacov klepotajúci písací stroj, divé ťahy štetca Jacksona Pollocka a eskalujúce, po špirále sa rozvíjajúce altsaxofónové refrény Charlieho Parkera v trojici predstavujú prielom novej povojnovej neoficiálnej kultúry, ktorá vyzerá akoby stála skôr na lopote, bezprostrednosti a inštinkte, než na učení, remeselnej zručnosti a praxi.

Už nejaký čas vieme, že v skutočnosti je to podstatne zložitejšie, a tiež že Kerouacov román je oveľa väčšmi duchovnou cestou než návodom, ako sa stať hipsterom. Romána *Na ceste* nespadol len tak sčista-jasna z neba. Z Kerouacových denníkov vieme, že už keď v rokoch 1947 až 1950 cestoval po Amerike a Mexiku, zbieral materiál na román o ceste, ktorej názov po prvý raz spomína v zázname s dátumom 23. august 1948. Kniha *Na ceste*, píše Kerouac, „o ktorej stále premýšľam: [je] o dvoch chlapíkoch, ktorí idú stopom do Kalifornie, hľadajú niečo, čo *vlastne* nenájdu, na ceste sa stratia a vracajú sa späť v nádeji na niečo *iné*“.

Pri myšlienke na Jacka Kerouaca v nás naďalej prevláda predstava neveriteľnej romantiky tých troch aprílových týždňov. Pôvodná zvitková verzia *Na ceste* je kľúčovým dokumentom v dejinách jedného z najtrvalejšie obľúbených a vplyvných románov vydaných za posledných päťdesiat rokov a patrí medzi najvýznamnejšie a najväčšmi ospevované a provokatívne artefakty v dejinách súčasnej americkej literatúry. Vydávam sa po stopách histórie tvorby a vydania diela *Na ceste*. Je to príbeh o práci, ctižiadosti a odmietaní, ale aj o premene. V týchto rokoch sa Kerouac postupne menil zo sľubného románopisca na najúspešnejšieho experimentálneho spisovateľa svojej generácie. Kľúčovým textom tohto rozprávania je pôvodný zvitok *Na ceste* a dielo *Visions of Cody* (vyšlo v českom preklade *Vize Codyho*; pozn. prekl.), ktoré Kerouac začal písať na jeseň toho istého roku, keď vytvoril zvitok. Pretože zvitok je divý kvet, ktorý sa rozrástol na čarovnú záhradu *Visions of Cody*, predstavuje najzásadnejší text pre Jacka Kerouaca a jeho pozíciu v americkej literatúre. A rozpráva, samozrejme, aj o Nealovi Cassadym.

Kerouac, už keď koncom leta a na jeseň 1948 dokončoval *The Town and the City*, premýšľal o svojej ďalšej knihe. Na *The Town and the City* pracoval v rokoch 1947 až 1949 a tento román vyšiel 2. marca 1950. V druhej polovici Kerouacovho debutu možno nájsť mnohé témy, ktoré budú v jeho nasledujúcom diele dominovať, a zasa v pôvodnej verzii *Na ceste* si čitateľ všimne, aký pokrok urobil „Jack“ v *The Town and the City*. Ak možno štýl *Na ceste* vnímať ako reakciu na skoršie dielo a zároveň jeho rozvitie, potom pôvodná verzia *Cesty*, ktorá sa začína smrťou otca, presne tak, ako sa ňou *The Town and the City* končí, tiež ukazuje, že Kerouacov druhý román by sa mal čítať ako pokračovanie prvého.

Keby sme sa chceli patrične venovať celému tomu množstvu textov, ktoré Kerouac napísal v rokoch 1948 až 1951, keď pracoval na svojom druhom románe, bolo by na to treba celú knihu. Kerouac najčastejšie písal neskoro do noci a nápady o pripravovanom diele zapĺňali zápisníky, denníky, stovky rukopisných strán a listov, ako aj rozhovory. V októbri 1948 si Kerouac zapísal do denníka, že nápadmi k *Na ceste* je „tak veľmi posadnutý, že ich nedokáže tajiť“. Halovi Chaseovi 19. októbra píše, že pracovné plány „zo mňa vyvierajú dokonca aj v baroch pred úplne cudzími ľuďmi“.

Dostupný materiál možno utriediť napríklad prostredníctvom troch hlavných predbežných verzií románu, ktoré Kerouac vytvoril od augusta 1948 do apríla 1951. Ide o päťdesiatštyristránkový *Ray Smith Novel of Fall 1948* (Román o Rayovi Smithovi z jesene 1948), o verzie s Redom Moultriem/Vernom [neskôr Deanom] Pomerym ml. z roku 1949, z ktorých najdlhšia má tiež päťdesiatštyri strán, a „*Gone on the Road*“ („Vydal som sa na cestu“) – tridsaťstránkovú, výrazne revidovanú verziu, ktorá má sedem kapitol, vystupuje v nej Kuchár Smith a Dean Pomeray a Kerouac ju napísal v Richmond Hill v auguste 1950. Práve v nich dáva Kerouac formálne vyjadrenie nápadom, ktoré zapĺňali jeho sny a notesy.

V nich sa Kerouac vedome usiluje vytvoriť román bežným spôsobom, prepájajúc spomienky a vlastnú tvorbu. Všetko musí navzájom súvisieť. Treba vystavať dobre vypracované vedľajšie príbehy na vysvetlenie, prečo sa jeho postavy vydávajú na cestu. Majú byť spolovice pokrvní bratia, ktorí hľadajú stratené dedičstvo, otcov, rodinu, domov, a dokonca i Ameriku. Možno by mohli mať aj trochu z krvi Komančov, aby lepšie ilustrovali, o čo prišli.¹ V zápisníkoch si Kerouac zbiera a skúša rôzne situácie. Vymyslenú historku o daždivej noci. Rôzne verzie sna o neznámom v rubáši. Nezabudnutelnú hrôzu, s akou sa zobudil v izbe lacného iowského hotela, keď nevedel, kto a ani kde je, a uvedomoval si jedine to, že starne a smrť je stále bližšie. Znova a znova sa vracia k otcovej smrti.

Kerouacovi pri práci hrá do karát a zároveň je proti nemu nádherný, lákavý svet za oknom. Práca na románe, s ktorou Kerouac začal ešte pred prvou cestou s Nealom Cassadym v decembri 1948, prechádza skúškami, triešti sa a mení podľa ďalších transkontinentálnych výletov, ktoré spoločne podnikajú, čo sa nakoniec stane príbehom knihy a čo si Kerouac verne zaznamenáva do cestovných denníkov. Jeho záber sa rozširuje, ako sa presúva z New Yorku na západ a potom naspäť a ďalej na východ a nato znovu na západ a nakoniec dolu do Mexika. Práve pasáže, kde sa vymyslený príbeh prelína so skutočnými zážitkami, rozhodnú o tom, aká to bude kniha. Rozhoduje sa totiž o vzťahu medzi fikciou a pravdou, kde Kerouac chápe pravdu ako „spôsob, ako vedomie v *skutočnosti* berie všetko, čo sa deje“.

Ako vysvetľuje Penny Vlagopoulosová v nasledujúcej eseji, Kerouac svojím písaním vedome vystupuje proti monologickej

1 Medzi postavami rukopisu s názvom „Na ceste“ prepracované 15. februára 1950“ vystupuje Chadwick „Chad“ Gavin, brooklynský bejzbalista, študent, kriminálnik a tulák, napoly brat Deana Pomeraya ml. Pomeray je „hipster, závodník v nadupaných autách, šofér, kriminálnik a hulič trávy“. Títo dvaja sú „spolovice pokrvní bratia a z jednej šestnástiny Komančov“.

a bojzlivej kultúre studenej vojny, ktorá povzbudzovala Američanov k sledovaniu sa, autocenzúre a odzrkadľovaniu jedine politicky prijateľných úrovní reality. Keď v roku 1949 Jack Kerouac pracoval na románe, často navštevoval Johna Clellona Holmesa a ukazoval mu, ako pokračuje v práci. Holmes píše:

Keď sa zastavil neskoro popoludní, zvyčajne priniesol nové časti, ale jeho postavy sa nikdy veľmi nevzdialili [tomu, čo]... si podľa všetkého vyžaduje dobre napísaný román ako protiklad všetkej tej bujnej vykorenenosti, ktorá mala prísť. Tvoril dlhé, zložité melvilovské súvetia... dal by som všetko za to, keby som len mohol napísať takú pôsobivú prózu, no on vždy všetko zavrhol, začal odznova, znova neuspel a bol čím ďalej tým náladovejší a rozpačitejší.

Okrem autorov ako sú Melville, Dostojevskij či Joyce, ktorí zjavne Kerouaca ovplyvnili, beletria, a to najmä dôkladne vypracovaná európska beletria, sa v jeho predstavách spájala s estetickou a politickou kultúrou autocenzúry. Staré formy literatúry zahaľovali zmysel, bránili vám preniknúť k tomu, čo leží pod povrchom. *Na ceste* je začiatkom procesu, v ktorom Kerouac borí a následne radikálne opätovne buduje to, čo sa dovtedy naučil ako autor beletrie, aby mohol, ako píše John Holmes, „na papieri voľne vyjadriť celý záber jeho vedomia.“

V *Románe o Rayovi Smithovi z jesene 1948* sa Smith, ktorý sa neskôr znova objaví ako skúsený stopár a rozprávač v románe *The Dharma Bums* (1958; vyšlo v českom *Dharmoví tuláci*; pozn. prekl.), sotva vôbec vydá na cestu. Mladý Smith sa rozhodne cestovať do Kalifornie z New Yorku potom, ako zistí, že jeho štyridsaťročná priateľka Lulubelle sa dala dokopy so svojim rovesníkom. Ray uviazne v lejaku pri Bear Mountain severne od New York City kvôli svojmu bláznivému snu, keď si myslel, že prejde na motorke celú cestu až na západné pobrežie. Pri Bear Mountain Smith stretáva Warrena Beauchampa, blond, nepokojného Franko-američana z vyšších spoločenských vrstiev, ktorý Raya

presvedčí, aby s ním cestoval naspäť do New Yorku, aby Beuchamp získal nejaké peniaze od svojej rodiny a mohol pokračovať v ceste na západ. Príbeh končí v slepej uličke, nočnou pitkou v New Yorku. Beuchampov otec alkoholik upadne do bezvedomia a chlapi idú na Times Square hľadať priateľov Raya Smitha – Leona Lewinskeho [Allen Ginsberg] a Junkeyho [Herbert Huncke] – a miesto, kde by mohli ostať. Smith stretáva Paula Jeffersona, Lulubellinho polovičného brata, a nakoniec sa Smith s Beuchampom trmácajú naspäť do Harlemu a spia u Lulubelle na zemi, zatiaľ čo Lulubellin nový milenec spí namiesto Raya u nej v posteli.

Kerouac v denníku píše, že nemá „ani poňatia, ako román vypointuje“. Prvého decembra Kerouac píše kapitolu *Tea Party* (Čajový večierok), ktorú vkladá do rukopisu knihy 8. decembra. V príbehu sa Smith, Beuchamp a ďalší podzemní hipsteri z východného pobrežia spolu s Junkeym a Levinským stretávajú v byte Liz, sestry Petra Martina, kde fajčia marihuanu a pichajú si morfín.

Tu Kerouac opisuje sen o cestovaní, prerušenú cestu a jej náhradu – drogy, ktoré umožňujú cestovanie vo vlastnom vnútri. Svet sa teda môže aspoň javiť zmenený, tak ako Liz Martinová chce vytvoriť dojem, že jej byt je proletársky slum, kým však zadná izba je vymalovaná na bielo-červeno so závesmi, sviečkami a vonnými soškami Budhu z lacných obchodíkov.

V *The Town and the City* Kerouac píše o tom, ako sa povojnová generácia začala šíriť do miest, ktoré William Burroughs v *Junky* (vyšlo v českom preklade *Feták*; pozn. prekl.), nazýva „pochybné, ale prechodné regióny“. Transrasová, transpohlavná neformálna kultúra sa začala objavovať medzi týmito malými, vzájomne prepojenými newyorskými podzemnými spoločenstvami spisovateľov a výtvarníkov, pouličných priekupníkov a narkomanov, homosexuálov, džezových muzikanov, ale Peter Martin a Ray Smith našli len neisté útočisko v týchto prechodných, izolovaných a stenami obohraných štvrtiach. Museli začať cestovať.

John Clellon Holmes prezieravo poznamenal, že „rozpad [Kerouacovho] domova v Lowelli, chaos vojnových rokov a otcova smrť spôsobili, že sa z neho stal narušený, neukotvený jedinec, pripravený o tradičné rodinné vzťahy, a teda bol nesmierne precitlivený voči čomukoľvek vykorenenému, vytrhnutému zo základov, bezmocnému či urputnému“. Pre Kerouaca tento pocit straty a nepokoja zaznamenaný v *The Town and the City* viedol k viere v možnosti pohybu a spojitosti s odvekou americkou vierou v pohyb ako prostriedok osobnej premeny. Od Whitmanovho *Song of the Open Road* (vyšlo v českom preklade *Zpěv silnice*; pozn. prekl.) až po bezútešne skvostný postapokalyptický román Cormaca McCarthyho *The Road* (2006; vyšlo v českom preklade *Cesta*; pozn. prekl.) boli príhody z ciest vždy ústredným bodom vlastnej prezentácie americkej kultúry. Keď Kerouac v denníku z roku 1949 popisuje, ako sa rozhodol, že dej jeho druhého románu sa bude odohrávať na ceste, hovorí, že to bolo ako „božie posolstvo, ktoré mu ukázalo správny smer“.

Cesta zamestnávala Kerouaca od začiatku až do konca jeho tvorivého života. V roku 1940 napísal krátku, štvorstránkovú poviedku s názvom *Where the Road Begins* (Kde začína cesta), v ktorej sa zaoberá s navzájom sa bijúcim čarom cesty a radosti z návratu domov. *The Town and the City* je sčasti rozprávanie o ceste, keď Joe Martin, opojený vôňou jarných kvetov a „ostrým dráždivým pachom výfukových plynov na diaľnici a teplotou samotnej cesty, ktorá chladne pod hviezdami“, stelesňuje a zároveň predpovedá potrebu novej americkej generácie *ísť*, cíti osudové nutkanie podniknúť „úžasný, bláznivý výlet na západ, kamkoľvek, všade“. Ten istý mesiac, keď zomiera, Kerouac odovzdal svojmu agentovi Sterlingovi Lordovi prepracovaný a pôvodne vypustený materiál z knihy *Na ceste* ako román *Pic* (vydaný posmrtné v roku 1971, vyšlo v českom preklade *Mag*; pozn. prekl.).

Podľa Holmesa Kerouac ako Američan pociťuje vždy „túžbu po západe, po jeho zdravom a nespútanom duchu, po odvekom sne o slobode [a] radosti“. Národ túlavých outsiderov z románu

Na ceste podčiarkuje Kerouacovo hlboké presvedčenie, že tento základný prvok amerického idealizmu, táto viera v nejaké miesto na konci cesty, kde si človek môže vytvoriť domov a stať si za svojim, bola podľa Holmesa „v jeho časoch vytesnená na samý okraj amerického života. Vtedy bolo jeho najvytrvalejšou túžbou zaznamenať, čo sa na tom okraji deje.“

Kerouac píše z toho okraja. Láska k Amerike, ktorou sa tak líšia romány *Na ceste* a *Visions of Cody*, vychádza z Kerouacovho dvojakého vnímania seba samého – ako Američana aj ako francúzskeho Kanáďana. Toto chápanie Kerouaca ako postkoloniálneho spisovateľa najkonkrétnejšie potvrdzuje jeho román magického realizmu *Doctor Sax*, v ktorom Kerouac vkladá skúsenosti francúzskeho Kanáďana do amerického národného príbehu spôsobom veľmi podobným, ako to robí Salman Rushdie s angloindickou skúsenosťou v *Midnight's Children* (*Deti polnoci*). Kerouac pracoval v tom istom čase aj na románe *Na ceste* aj na románe *Doctor Sax* a uvažoval o spojení oboch románov do jedného. Ešte v lete 1950 bol rozprávačom *Na ceste* francúzsky Kanáďan, no ostali v ňom len stopy po románe *Sax*.

Príbeh románu *Na ceste* sa predovšetkým znova a znova vracia k Nealovi Cassadymu. Neal bol Kerouacov stratený a znovu nájdený brat, vytúžený dobrodružný hrdina západu, znovu mladý, živé stelesnenie dionýzovskej stránky Kerouacovej dvojakej povahy. Cassady, ako Kerouac píše vo *Visions of Cody*, bol ten, „ktorý po mojom boku pri železničnej trati s úsmevom pozoroval, ako zapadá slnko“, ktorý však zároveň pôsobil deštruktívne a Kerouac občas cítil potrebu uniknúť pred jeho narkomanskou, podvodníckou mystikou. Zoznámili sa v roku 1947, ale na cestu sa spoločne vydali až v decembri 1948 a s každým ďalším dobrodružstvom sa Kerouac viac a viac v románe sústreďuje na Cassadyho osobu. Dáva mu rôzne mená ako Vern Pomery ml., Dean Pomery ml., Dean Pomeray ml., Neal Cassady, Dean Moriarty a vo *Visions of Cody* ho nazýva Cody Pomeray. Vo zvitku Kerouac jasne pomenováva ich vzťah:

Ale celkom na rovinu, o Neala sa zaujímam asi tak ako o môjho brata, ktorý zomrel, keď som mal päť rokov. Zažili sme spolu kopec srandy a obaja máme dodrbané životy, tak je to. Viete, v kolkých štátoch sme boli?

Kerouac a Cassady boli koncom decembra na dvoch výletoch s Luanne Hendersonovou a Alom Hinklom, počas ktorých odšťahovali majetok Kerouacovej rodiny z Rocky Mountains v Severnej Karolíne (kde Kerouac trávil Vianoce s rodinou) do Kerouacovho domova v Ozone Park v New Yorku. Po novoročných oslavách v New Yorku sa títo štyria vydali do Algiers v Louisiane na návštevu k Billovi Burroughsovi a jeho rodine. V Burroughsovom schátralom dome pri bahnitom ramene práve trávili čas aj Herbert Huncke a Hinkleho nová manželka Helen. Hinkle ostal v Louisiane s Helen a Kerouac pokračoval v ceste do San Francisca s Cassadym a Luanne. Do New Yorku sa vrátil sám vo februári.

Kerouac sa 29. marca 1949 dozvedel, že vydavateľstvo Harcourt v Brace prijalo román *The Town and the City*. Nadšený Kerouac pracoval ďalej na románe *Na ceste*, plniac stránky zápisníka plánmi a 23. apríla Alanovi Haringtonovi napísal: „Tento týždeň som úplne vážne začal pracovať na svojom druhom románe.“ Kerouac ho informuje aj o zatknutí Billa Burroughsa za držanie omamných látok a zbraní v New Orleans a v New Yorku Allena Ginsberga, Herberta Hunckeho, Vicki Russelovej a Malého Jacka Melodyho po tom, ako polícia spravila raziu v Ginsbergovom byte a našla drogy a kradnutý tovar. Zatknutie jeho priateľov, strach, že by mohli vypočúvať aj jeho, ako aj prijatie románu viedli Kerouaca k vyjadreniu, že sa dostal do zlomového bodu svojho života, keď „sa končí moja ‚mladosť‘“. Kerouac bol „odhodlaný začať nový život“. V novej verzii románu už „viac niet“ Raya Smitha. Namiesto neho sa objavuje Red Moultrie, obchodný námorník, uväznený v New Yorku pre drogy, ktorý bude hľadať Boha, rodinu a domov na západe.

V máji Kerouac cestoval do Denveru ako mladý románopisec, ktorého majú už už vydať s tisícдолárovou vopred vyplatenou zálohou. Cestoval stopom, aby ušetril peniaze a nemohol sa dočkať chvíle, keď si zariadi rodinný dom, o ktorom roky sníval. Jedno popoludnie koncom mája Kerouac píše, že začínať román „Na ceste“ či už v Ozone alebo tu je ťažké. Než som skutočne začal *Malomesto a veľkomesto*, písal som celý rok, (1946) – ale to sa nesmie znova stať. Písanie je moja práca... tak si musím *pohnúť*.“ Do prenajatého domu na West Center Avenue 6100 v Denvere prišli 2. júna za Kerouacom jeho mama Gabrielle, sestra Caroline a švager Paul Blake a ich syn Paul ml. Trinásteho júna Kerouac píše, že „naozaj začína“ s *Na ceste*.

No v prvý júlový týždeň bol Kerouac opäť sám. Gabrielle, Caroline a jej rodina neboli na západe šťastní a vrátili sa domov. Šestnásteho júla Robert Giroux, editor Harcourt, Brace priletel do Denveru, aby s Kerouacom pracoval na rukopise *The Town and the City*.

Kerouac písal a revidoval dvadsaťštyristranový koncept začiatku novej verzie *Cesty* nazvaný *Tiene väzenia. Kapitola 1 Na ceste: máj – jún 1949*. Na rukopise je napísané New York – Colorado, čo naznačuje, že Kerouac rukou napísal koncept v Ozone Park a potom si ho zobral na západ. *Tiene väzenia* nesú pečať výletov s Cassadym zo začiatku roka a príhod, ktoré mu vyrozprával Cassady zo svojho chlapčenia, nádeje, ktorú vkladal do vydania *The Town and the City* a zatknutia a uväznenia jeho priateľov v apríli. Kerouac si možno ešte tiež spomínal na vlastné zatknutie a krátky pobyt vo väzení ako hlavný svedok a komplic Luciena Carra, ktorý v auguste 1944 zabil Dava Kammerera. No predovšetkým ho v tomto období krehkého optimizmu pri práci na novej verzii *Na ceste* poháňala nesmierna láska k Bohu.

V cele väznice v Bronxe s výhľadom na rieku Harlem sa Red Moultrie večer predtým, ako ho majú prepustiť, opiera o schátralé mreže a pozoruje červený západ slnka nad New Yorkom. Pre „policajtov [Red] bol iba ďalší mladík z ulice – bezmenný,

anonymný a ubitý“. Má hnedé oči, „červené v žiare slnka, vysoký, s húževnatou a triezvou dušou“, má dvadsať sedem, „každým dňom starne a život mu preteká pomedzi prsty“. Chystá sa vyraziť do New Orleansu a od „Starého Býka“ dostal na cestu desať dolárov. Z New Orleansu Red odcestuje s nevlasým bratom Vernom Pomerym ml. do San Francisca a odtiaľ sa vráti domov do Denveru hľadať svoju ženu, dieťa a otca. Pomery má byť vyobrazením Cassadyho a práve tu sa v plánovanom románe objavuje ako určitá idea, ako prízračné zjavenie na vzdialenom horizonte textu. Reda strašia „obludné výjavy z onoho sveta, ktoré k nemu prichádzajú v spánku v podobe sna o pútnikovi a rubáši“, v ktorom je prenasledovaný po „Arábii“ a hľadá útočisko v „Spásnom meste“. Keď Red pozoruje nádherný západ slnka, rozhodne sa vydať smerom, ktorý mu zjavila večerná obloha:

Rumenec súmraku posledného večera vo väzení bol ako nesmiernou prírodou zoslané znamenie, ktoré mu zvestovalo, že môže všetko celkom určite získať späť, keby sa len pomodlil... „Bože, všetko urovnaj,“ pošepky sa modlil. Zachvel sa. „Som úplne sám. Chcem, aby ma niekto miloval, nemám kam ísť.“ Nech už tá temná vec, ktorá mu chýbala, bolo čokoľvek... na tom už nezáležalo. Musel sa vybrať domov.

V auguste Kerouac zamkol dom, odišiel z Denveru a vybral sa do San Francisca navštíviť Neala a Carolyn Cassadyovcov. V *Na ceste* Kerouac píše:

Celý som horel, čo sa mu tentoraz melie v makovici a čo sa bude podnikať, lebo ma už nič neviazalo, všetky mosty boli preč a všetko mi bolo absolútne fuk.

Do Kalifornie dorazil v čase, keď sa manželstvo Neala a Carolyn rozpadávalo. Tehotná Carolyn Neala vyhodila z domu a Jack mu navrhol, aby sa spolu vrátili do New Yorku. Odcestovali na

východ, kde v michiganskom Grosse Pointe navštívili Kerouacovu prvú manželku Edie. Kerouac píše, že túto „nezabudnuteľnú púť vylíčil raz inde. (V knihe *Rain&Rivers*.)“ Do zápisníka *Rain & Rivers*, ktorý mu podaroval v januári 1949 Cassady, si Kerouac zaznamenal väčšinu putovania a jednotlivých príhod, ktoré sa neskôr stanú námetom románov. A tak zatiaľ čo sa Kerouac úporne snaží v prvých konceptoch identifikovať a sformulovať tému nového románu, zapisuje si (najprv asi nevedomky) jeho hlavnú os do cestovných denníkov.

Do New Yorku dorazili s Nealom koncom augusta. Dvaja priatelia spolu prešli celý Long Island, pretože, ako píše Kerouac v románe *Na ceste*, boli takí zvyknutí stále sa presúvať, ale „tam sa končila zem a bol tam už len Atlantický oceán, a museli sme zastať. Podali sme si ruky a sľúbili sme si, že budeme navždy kamoši.“ Dvadsiateho piateho augusta sa Kerouac vrátil k tomu, čo nazýval „útržky“ románu o ceste a zároveň s Robertom Girouxiom pokračoval na príprave knihy *The Town and the City* na vydanie najbližšiu jar. Na stroji napísal zrevidovanú, päťdesiatštyristránkovú verziu *Shades of the Prison House* (Tiene väznice) s dvojitém riadkovaním. Západ slnka zmenil na „zlatistý“, ktorý sa zjavuje v „trhline nebeskej klenby medzi veľkými, tmnými hradbami mrakov“.

Keď nakoniec nejaká zvláštna pozemská sila rozhrnula mračná, vynoril sa ústredný vesmírny zdroj, jasný ako vždy, bolo to, akoby na dohovorené znamenie ktosi zrazu odhrnul oponu a objavilo sa samotné večné svetlo: nebeská perla, planúca vysoko na oblohe.

Redova dlhá noc končí výpočtom mien a výjavov z Kerouacových ciest a jeho súkromnej mytológie. Pre toto magické zariekanie je na stranách 49 až 53 v protiklade so zvyškom textu použité jednoduché riadkovanie, predznačujúce budúcu, zatiaľ nenapísanú knihu, zobrazenú v zvučných fragmentoch: